



Piret Audova
Nutika arengu toetamise osakond
Sotsiaalministeerium
piret.audova@sm.ee

Teie: 23.05.2023
Meie: digitaalalkirjas nr 1-8-2/23/16

Arvamus sotsiaalkaitseministri määruse „Sotsiaal- ja tervisevaldkonna vabaühenduste toetamine“ eelnõule

MTÜ Lastekaitse Liit tänab Sotsiaalministeeriumi võimaluse eest esitada arvamus sotsiaalkaitseministri määruse „Sotsiaal- ja tervisevaldkonna vabaühenduste toetamine“ eelnõule. Lastekaitse Liit on Sotsiaalministeeriumi strateegiline partner alates 2020 (perioodil 2020-2022 ja 2023-2024), olles eelnevalt olnud aastakümneid partner läbi Hasartmängumaksu Nõukogu toetusvoorude. On positiivne jälgida vabaühenduste rahastussüsteemi arengut, seega teeb head meelt ka käesoleva eelnõuga praktikas esinenud kitsaskohtade lahendamiseks planeeritu (nt, et nüüd toetatakse valdkondlike programmide raames välisprojekti omafinantseeringu katmist, et kaasata täiendavaid rahalisi vahendeid valdkondliku programmi eesmärkide täitmiseks).

Alljärgnevalt esitab Lastekaitse Liit eelnõule süsteemi ühtlustamise eesmärkidest tulenevad tähelepanekud:

- 1) §10 lg 4 on toodud tingimuste loetelu – Oleks otstarbekas kehtestada üldnõudena ka taotleja eelnev tegutsemisaeg. Annaks taotleja tõekspidamistest ja praktikast pildi, ning aitaks tõendada nii usaldusväärset kui ka jätkusuutlikkust. Loomulikult aastaid kestnud tegutsemine ei pruugi alati olla tingimata usaldusväärne, kuid samas on hea indikaator nii jätkusuutlikkust kui ka kohustuste täitmise suutlikkust arvestades.
- 2) Valdkondlike programmide kirjeldused ja eritingimused on esitatud väga erineva detailsusastmega (võrdluses nt 1, 2 ja 4, 5, 6 programm), sh ka väljundinäitajate sihttasemetes nõudes. Lastekaitse Liit palub eelnõu ühtlustamise rakursist täiendavalt üle vaadata, eelistades detailsemaid nõudeid.
- 3) Eelnõus on positiivsena viidatud tõenduspõhiste praktikate toetamisele. Tõenduspõhisus tähendab uurimist, tõendatud positiivset toimet, tõhusust, planeeritud tulemuste saavutamist, negatiivsete (kõrval)mõjude puudumist¹. Samas ei selgu, mil viisil tõenduspõhisust kontrollitakse (nt §14 lg 2 p 3 - tõenduspõhise vaimse tervise alase teabe tõhusaks levitamiseks). Antud avatud taotlusvoorus toetatakse tegevusi, mis on suunatud otseselt väga haavatavatele sihtgruppidele, seega on oluline vältida mittetõenduspõhise teabe ja praktikate levimist/levitamist.
- 4) §16 lg 2, p 2 - ...tegevuskava koostamine ja elluviimine stigma vähendamiseks ja psüühikahäireid kogenud inimeste kaasatuse suurendamiseks koostöös võimalikult

¹ Loe lähemalt:

https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/contenteditors/Lapsed_ja_teenused/toenduspoohise_lahenemise_moistest.pdf

mitmete või erinevate psüühikahäireid kogenud inimeste või nende lähedaste esindusorganisatsioonidega. Liit palub üle vaadata sõnastus, sõna erinevad eeldab ju, et tegu on mitmetaga. Aga ka vastupidi, seega praeguses sõnastuses kordus.

- 5) § 17 – kuna tegu on väga haavatava sihtgrupiga, siis oluline ka eetilistest printsiipidest lähtumine.
- 6) § 18 lg 2 p 1 – eelnõus on märgitakse, et kaasatakse olulisemad osapooled. Lastekaitse Liit, tuginedes ÜRO Lapse õiguste konventsioonile, rõhutab laste, kui oma elu ekspertide, kaasamise vajalikkust laste suhtes tehtavates otsustes, sh antud programmis.
- 7) §19 lg 1 – tasub eraldi kasusaajatena tuua välja ka lapsevanemad kui lapse toitumisharjumuste peamised kujundajad ja mõjutajad.
- 8) § 20 lg 3, p 7 –*Arvamuste ja ettepanekute esitamine Sotsiaalministeeriumi või Terviseameti poolt edastatud dokumentide kohta ning nõu andmine esmaabi küsimuste osas, kui materjalid ja küsimused esitatakse elektroonselt vähemalt 5 tööpäeva ette. Tasub kaaluda pikemate tähtaegade kehtestamist tulenevalt vabaihenduste tavapärasest piiratud inimressursi ülekoormatusest. Samuti tugineda kaasamise hea tavale², mille kohaselt tuleb kaasatavatele võimaldada piisavalt aega tagasiside andmiseks. Avalik konsulteerimine kestab neli nädalat.*
- 9) 5. jagu üle vaadata, hetkel vastuolu toetavate tegevuste ja eritingimuste vahel. § 20 lg 3 p 5 (*elanikkonna esmaabi oskuste tõstmiseks vajalike koolituste korraldamine erinevatele sihtrühmadele, põhjendades sihtrühmade valikut*) ei eelda, et tingimata tehakse koolitusi koolides – samas § 21 lg 4 p 4 sätestatud kohustuslik sihttaseme väljundinäitaja (*lõike 3 punktis 4 nimetatud koolitusi on läbi viidud vähemalt kahesajas koolis*) seda eeldab.
- 10) § 23 lg 5 on toodud toetuse maksimaalne suurus (ainsana programmidest). Samas § 24 annab indikatsiooni, et eelarve ja toetuste suurused kehtestatakse taotlusvooru avamisega (*§ 24 lg 1 Taotlusvooru avamise ja taotluste esitamise tähtaja, projektide elluviimise perioodi ning eelarve kinnitab sotsiaalkaitseminister toetuse andmist korraldava komisjoni (edaspidi komisjon) ettepanekul*). Liit palub ühtlustada.
- 11) § 38 lg 2 p 4 kohaselt on *Sotsiaalministeeriumil õigus nõuda toetus osaliselt või tervikuna tagasi, ku ilmneb asjaolu, mille tõttu tegevuste elluviimine ei ole otstarbekas või see on võimatu. Kas siin on viidatud force majeure'le? (vääramatud jõud, ehk ettearvamatu asjaolu, mis ei sõltu kokkulepet sõlmivate poolte tahtest, mida ei saanud pooled mõjutada ega ära hoida ja mis ei võimalda täita kokkuleppejärgseid kohustusi. Vääramatuks jõuks peetakse loodusjõude, mida ei saa ette näha üleujutused, maavärinad, jms, aga ka sõjaolukordi, ootamatut karantiini, tööseisakuid, boikotte, streike, seaduslikke ja ebaseaduslikke keelde jms). Sel juhul saaks tagasi nõuda selle olukorra ilmnemise korral juba tehtud ettemakse selle osa, mis oli tulevaste tegevuste jaoks. Hetkel niimoodi määruse tekstis kirja panduna jääb mulje, et rahastaja võib selle punkti puhul subjektiivselt käituda. Tegevuste otstarbekust hinnatakse ju taotluse hindamisel.*

Igakülgsele koostööle lootma jäädes ning edaspidi jätkuvalt valmis protsessi panustama.

Lugupidamisega

Varje Ojala /*allkirjastatud digitaalselt*/ MTÜ Lastekaitse Liit juhatuse liige

Koostaja: Helika Saar Helika.saar@lastekaitseliit.ee

² Loe lähemalt: <https://riigikantslei.ee/kaasamise-hea-tava>